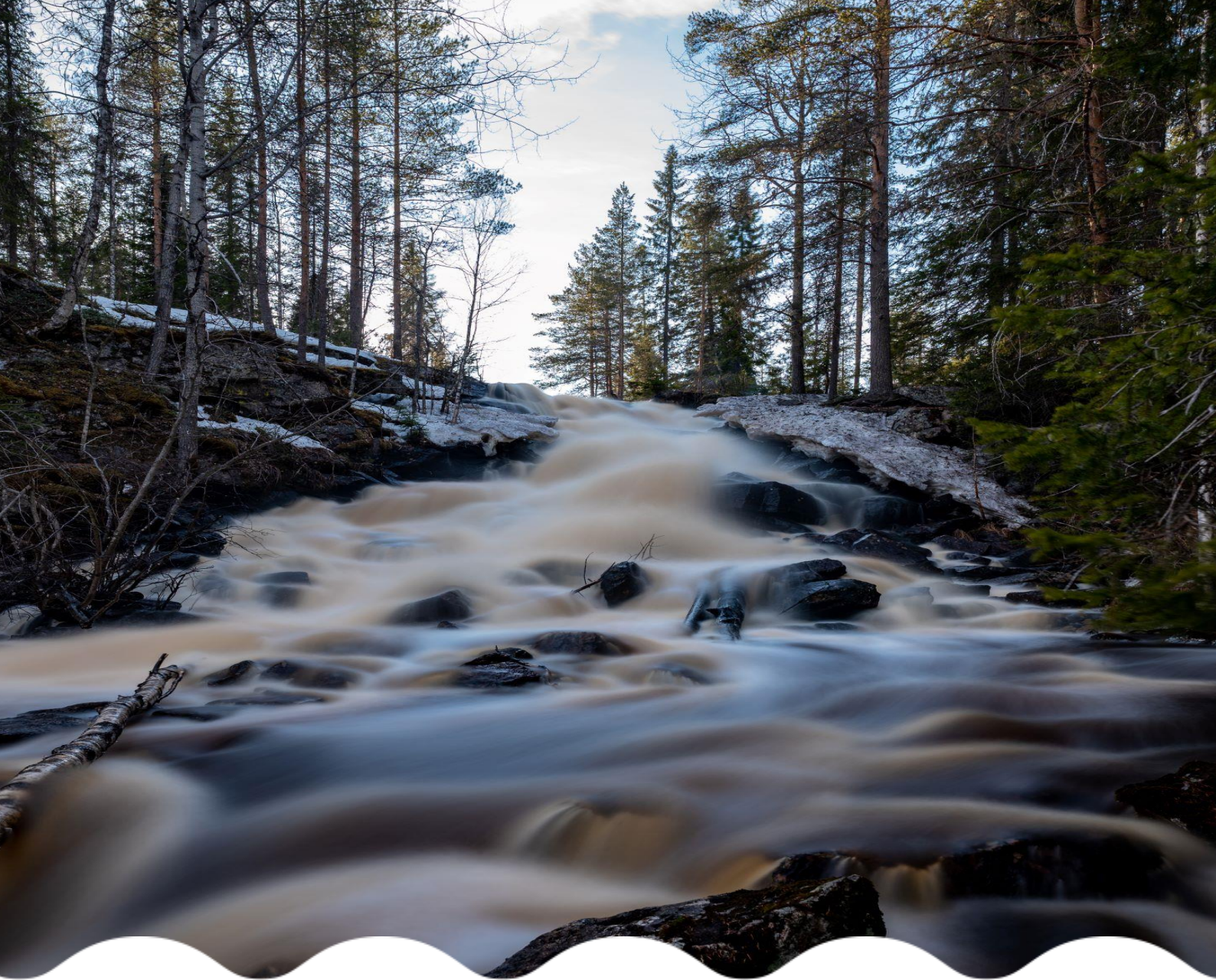

Kainuun maakuntasuunnitelma 2045

Luonnos käsiteltäväksi maakuntahallituksessa 24.11.2025

KAINUUN LIITTO

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
040 722 0900 (kirjaamo)
kirjaamo@kainuunliitto.fi

Etukannen kuva: Kainuun kuvapankki
Takakannen kuva: Kainuun kuvapankki

Julkaisunumero
ISBN (verkkojulkaisu)
ISSN (verkkojulkaisu)

Sisällysluettelo

<i>Johdanto.....</i>	<i>1</i>
<i>Kainuun tilannekuva.....</i>	<i>2</i>
<i>Kainuun kriittiset menestystekijät</i>	<i>3</i>
Väestökehitys ja väestön hyvinvointi	3
Aluetalouden kestävä kasvu ja muutoskestävyys	3
Saavutettavuus.....	4
Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä	4
Kainuun aluekehittämisen edellytysten ja resurssien vahvistaminen	4
<i>Kainuun kehittämisen arvot</i>	<i>5</i>
<i>Kainuu 2045 visio.....</i>	<i>7</i>
<i>Kainuu 2045 tavoitteet.....</i>	<i>9</i>
Hyvinvointi ja työllisyys 2045	9
Elinkeinot, osaaminen ja digitaalinen siirtymä 2045	12
Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä 2045	18
Saavutettavuus ja aluerakenne 2045	21
Liite 1. Maakuntasuunnitelman vaikutusten arviointi	25
<i>Julkaisuluettelo 1.1.2013 alkaen</i>	<i>26</i>

Johdanto

Maakuntasuunnitelma on lakisääteinen asiakirja, joka linjaa maakunnan tavoitellun kehityksen pitkällä, 20-30 vuoden aikajänteellä. Kainuun maakuntasuunnitelmassa tähtäin on vuoteen 2045 ja yhteisesti haettua visiota kohden edetään yhteisesti tunnustettujen arvojen mukaisesti. Maakuntasuunnitelma ohjaa sekä maakuntakaavan ja maakuntaohjelman sisältöjä ja niiden painotuksia. Maakuntaohjelma toteuttaa suunnitelman pitkän tähtäimen tavoitteita kohden neljän vuoden jaksoissa.

Kainuun maakuntasuunnitelman 2045 ja -ohjelman 2026–2029 perustana on ajantasainen ja yhteisesti jaettu Kainuun tilannekuva sekä Kainuu 2045 tulevaisuusskenaariot. Näiden perusteella on tunnistettu Kainuun kriittiset menetystekijät. Niissä pitää onnistua, jotta maakunnan elinvoimaisuus voi halutulla tavalla vahvistua. Kainuun 2045 skenaariot piirtävät erilaisia tulevaisuuden vaihtoehtoja, joihin maakuntasuunnitelman ja -ohjelman tavoitteilla varaudutaan. Kainuu 2045 visio tiivistää maakunnan tavoitteellisen tulevaisuuden. Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman arvot ohjaavat maakunnan kehittämistyötä.

Kainuun tilannekuva

Kainuun tilannekuvana käytetään Kainuun ja valtioneuvoston aluekehittämisen keskusteluihin 2026 (ALKE) laadittua tilannekuvaa, josta on tehty maakuntasuunnitelmaa ja -ohjelmaa varten tiivistelmä tilannekuvasta nousevista maakunnan keskeisistä kehittämishaasteista ja -mahdollisuuksista.

Kainuun tilannekuva on katsottavissa Kainuun liiton verkkosivuilla, osoitteessa: <https://kainuunliitto.fi/tietopalvelut/tilastot/>

Kainuun kriittiset menestystekijät

Kainuun tilannekuvasta ja 2045 tulevaisuusskenaarioista nousevat esille seuraavat strategisesti tärkeät, alueen menestystä rakentavat asiat. Näissä kriittisissä menestystekijöissä pitää onnistua, jotta Kainuu 2045 -visio voi toteutua.

Tilannekuva, visio ja arvot liitetään osaksi maakuntasuunnitelmaa ja -ohjelmaa.

Väestökehitys ja väestön hyvinvointi

- Veto- ja pitovoiman vahvistaminen, muuttovoiton saaminen, kestävä ja kasvava maahanmuutto Kainuuseen
- Älykäs sopeutuminen vähenevään ja ikääntyvään väestökehitykseen, kestävät ratkaisut väestön ikääntymisen myötä muuttuviin ja kasvaviin palvelutarpeisiin
- Väestön hyvinvoinnin vahvistaminen ja hyvinvointierojen pienentäminen
- Elinvoimaiset ja saavutettavat kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä -olosuhteet koko Kainuussa sekä kulttuurin ja liikunnan integroiminen koulutus-, TKI- ja yritystoimintaan sekä Kainuun veto- ja pitovoiman vahvistamiseen
- Matkailun, vapaa-ajan asumisen ja monipaikkaisuuden voimakas ja kestävä kasvu Kainuussa

Aluetalouden kestävä kasvu ja muutoskestävyys

- Osaaminen ja koulutus sekä osaavan työvoiman riittävyyden ennakoiva turvaaminen
- Digitalisaation ja tekoälyn kestävä hyödyntäminen sekä datakeskustoimiala ja datatalous Kainuun vahvuuksina
- Monipuolinen ja resilientti kärkitoimiala- ja elinkeino- sekä palvelurakenne
- Kainuun luonnonvarojen kestävä elinkeinollinen hyödyntäminen (uusiutuva energia, biotalous, kaivannaisala ja EU:n suvereniteettitavoitteiden maksimaalinen hyödyntäminen Kainuussa) ja erityisesti niihin perustuva vahva kiertotalous
- Jalostusasteen ja työntuottavuuden nostaminen Kainuussa kaikilla aloilla

- Elinvoimaiset, kestävästi kasvavat ja osaamistaan vahvistavat yritykset (uudet ja olemassa olevat yritykset mkl. omistajanvaihdokset) sekä vientiyritysten ja viennin arvonnäisän kasvattaminen sekä elinvoimainen järjestösektori
- Investointien saaminen sekä erityistoimenpiteet lainoituksen vauhdittamiseen ja yritysrahoituksen varmistamiseen koko Kainuussa

Saavutettavuus

- Maakunnan sisäinen ja ulkoinen sekä tietoliikenteellinen saavutettavuus; tarpeita vastaava sähkö- ja energiansiirron infrastruktuuri

Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä

- Ilmastomuutos (hillintä ja sopeutuminen) sekä luonnon monimuotoisuus, elinkeinojen kestävä kasvu ja ympäristövastuullisuus sekä ilmastomuutokseen sopeutuminen sekä vähähiiliseen kiertotalouteen siirtyminen; puhtaan siirtymän elinkeinollisten mahdollisuuksien hyödyntäminen

Kainuun aluekehittämisen edellytysten ja resurssien vahvistaminen

- Kansallisen ja EU:n aluekehitys- sekä infra- ja muun valtion budjettirahoituksen turvaaminen Kainuuseen sekä vaikuttava hyödyntäminen ja rahoituksellisen osaamisen vahvistaminen Kainuussa
- Kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus, Kainuun sisäisen polarisaation tasoittaminen ja raja-alueiden elinvoiman vahvistaminen, NATO jäsenyyden hyötyjen maksimointi
- Päätösvalta omissa käsissä – hyvinvointialueen, maakunnan ja kuntien aseman ja toimintaedellytysten turvaaminen

Kainuun kehittämisen arvot

Kainuun kehittämistoimintaa ja yhteistyötä ohjaavat seuraavat arvot.
Ne on päivitetty vuonna 2024.

Positiivisuus

Positiivisuus on Kainuun arvostamista sekä alueen monipuolisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien tiedostamista ja niistä kertomista. Nykyhetkeä ja tulevaisuutta arvioidaan positiivisesti vahvuuksien ja mahdollisuuksien kautta. Positiivisuus on myös toisten kannustamista ja onnistumisten hyväksymistä sekä kanssaihminen tukemista ja auttamista silloin, kun he apua ja tukea tarvitsevat.

Koko Kainuun huomioiminen

Kainuuta kehitetään kokonaisuutena, huomioidaan kaikki Kainuun kunnat tasapuolisesti päätöksenteossa, tuetaan niiden mahdollisuuksien optimointia sekä kannustetaan ja mahdollistetaan toimijoita Kainuun elinvoimaisuutta vahvistavaan yhteistyöhön. Maakunnan kärkihankkeita edistetään yhteistyössä ja kehitetään toimintamalleja, joiden kautta koko maakunta voi mahdollisimman laajasti niistä hyötyä. Kainuu rakentuu merkitysyhteisöistä, joissa on vapaus ja mahdollisuudet elää merkityksellistä elämää. Merkityshierarkia ulottuu paikallisesta maakunnalliseen tasoon ja muodostuu hyvinvoivista asukkaista ja perheistä sekä elinvoimaisista työpaikoista ja opiskelutarjonnasta, yrityksistä, julkisesta sektorista, kunnista ja järjestöistä. Näiden kaikkien mahdollisuuksia merkityksellisen elämän rakentajina koko Kainuun alueella vahvistetaan maakunnallisella yhteistyöllä.

Yhdenvertaisuus

Kainuulaiset suhtautuvat yhteistyöhaluisesti ja avoimesti muihin kulttuureihin ja kansallisuuksiin sekä **moninaisuuteen yleensä-erilaisuuteen**. Kainuulaisiin merkitysyhteisöihin on helppo tulla ja kiinnittyä. Kaikki tuntevat itsensä tervetulleiksi ja olonsa turvalliseksi. Omista mielipiteistä poikkeavat mielipiteet hyväksytään ja ollaan valmiita avoimeen ja toisten näkemyksiä kunnioittavaan keskusteluun.

Kainuulaiset tunnistavat syrjinnän ja toimivat aktiivisesti sen vähentämiseksi.

Kainuu tarvitsee kansainvälisyyttä: asukkaita, matkailijoita, työntekijöitä, opiskelijoita, asiantuntijoita ja investointeja ulkomailta. Yhdenvertaisuus edistää kestävästä kansainvälisyyttä, kotoutumista ja tulijoiden integroitumista Kainuuseen. Onnistunut kansainvälistyminen tuottaa taloudellista lisäarvoa sekä tukee kansalaisten hyvinvointia.

Kestävä kehitys

Kehityksen kestävyysvarmistaminen tarkoittaa, että toiminta, valinnat ja päätökset Kainuussa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että ne lisäävät nykyisten ja tulevien sukupolvien sekä luonnon hyvinvointia, elinvoimaisuutta ja elämisen mahdollisuuksia. Kestävä kehitys jaetaan ekologiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Kainuun kehittämisessä tehtävät tämän päivän valinnat eivät saa johtaa peruuttamattomasti tulevaisuuden mahdollisuuksia kaventaviin muutoksiin näissä ulottuvuuksissa. Kestävän kehityksen turvaaminen on myös kokonaisturvallisuudesta huolehtimista.

Kainuu 2045 visio

Innovatiivisessa muuttovoiton ja monipaikkaisuuden Kainuussa on vapaus ja mahdollisuudet luonnonläheiseen merkitykselliseen elämään.

Kainuu 2045 on hyvinvoiva, moderni, innovatiivinen ja elinvoimainen maakunta, haluttu asumisen, työnteon, opiskelun, investointien ja vapaa-ajan vieton paikka. Kainuulaisessa vapaudessa yhdistyvät ainutlaatuisella tavalla puhdas pohjoinen luonto: järvet, joet, jylhät vaarat ja erämaat monipuolisiin ja helposti saavutettaviin palveluihin, vetovoimaisiin opiskelu- ja työpaikkoihin, elinvoimaiseen järjestötoimintaan sekä moderniin innovatiivisuuteen. Kainuussa on osaamista, yhteistyökykyä ja tahtoa edelläkävijyyteen sekä älykkäisiin ja rohkeisiin ratkaisuihin. Kainuussa, vapauden valtakunnassa, on vapaus elää omannäköistä merkityksellistä elämää. Ihmisten erilaisuus ja yhdenvertaisuus ovat innovatiivisuuden ja luovuuden mahdollistavia voimavaroja, joita Kainuussa tuetaan.

Kainuulaiset arvot, positiivisuus, koko Kainuun huomioiminen, yhdenvertaisuus ja kestävä kehitys ovat vision ytimessä. Arvojen noudattaminen on vision saavuttamisen ehdoton edellytys.

Vision toteutumista seurataan ja kehityksen suuntaa ennakoidaan:

1. väestön kehitystä ja muuttovoittoa mittaavilla tilastoilla,
2. monipaikkaisuutta ja vierailuja maakunnassa ilmentävillä mittareilla,
3. ympäristön tilan ja ilmastovastuullisuuden sekä ihmisten hyvinvoinnin mittareilla,
4. investointien toteutumisen seurannalla sekä
5. koulutustasoa, osaamista, innovatiivisuutta ja työntuottavuutta mittaavilla tilastoilla

Mainituille mittareille maakuntasuunnitelmassa ja -ohjelmassa asetettujen määrällisten tavoitteiden toteutuminen mittaa myös vision saavuttamista. Visiota kohden pyritään toteuttamalla seuraavat tiivistetyt tavoitteet:

Tavoite: muuttovoitto ja nuorten ikäluokkien sukupuolijakauman tasapainottaminen.

Tavoite: veto- ja pitovoima vahvistuvat

Tavoite: matkailu ja monipaikkainen asuminen kasvavat ja tuovat lisää viipymiä Kainuuseen

Tavoite: Luonnonläheisyys, joka edellyttää ilmasto- ja ympäristövastuullisuuden toteutumista.

Tavoite: Merkityksellisyys, joka tarkoittaa elinvoimaisia ja avoimia merkitysyhteisöjä, jotka koostuvat hyvinvoivista yksilöistä ja perheistä sekä elinvoimaisista työ- ja opiskelupaikoista, yrityksistä, julkisesta sektorista, kunnista ja järjestöistä. Kainuulaisiin merkitysyhteisöihin on helppo tulla ja kiinnittyä. Kaikki tuntevat itsensä tervetulleiksi ja olonsa turvalliseksi.

Tavoite: vähenevän ja ikääntyvän väestökehityksen olosuhteissa Kainuussa onnistutaan hyvällä yhteistyöllä luomaan kestäviä ihmisten ja luonnon hyvinvointia vahvistavia älykkäitä ratkaisuja, toimintamalleja ja palveluja

Tavoite: Kainuu on elinvoimainen maakunta, jonka kokonaisturvallisuus on korkealla tasolla. Näitä kehitetään laajalla yhteistyöllä ja ennakoivalla toiminnalla

Tavoite: Kainuussa on elinvoimainen, aluetaloudellista hyötyä, työntuottavuutta ja investointeja sekä yrityksiä ja liiketoimintaa tuottava tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnan ja koulutuksen ekosysteemi.

Kainuu 2045 tavoitteet

Tässä luvussa on kerrottu vuoteen 2045 ulottuvat Kainuun kehittämisen tavoitteet laajasti Kainuun tilannekuvaan ja tulevaisuuden ennakkointiin perustuvalla taustoituksella.

Hyvinvointi ja työllisyys 2045

Kainuun veto- ja pitovoima vahvistuvat ja muuttovoitto kasvaa vuosittain

Kainuun veto- ja pitovoimaa työ- ja opiskelupaikkana, matkailu- ja sijoituskohteena sekä olemassa olevien yritysten toimintaympäristönä ja uusien yritysten sijoittumispaikkana tulee edelleen vahvistaa. Koulutustarjontaa tulee laajentaa ja luoda Kainuuseen laadukas ja monipuolinen koulutuspolku perusasteelta yliopistokoulutukseen. Kainuuta pitää kehittää veto- ja pitovoimaiseksi nuorille ja työikäisille naisille, jotta miesenemmistöinen sukupuolirakenne nuorten ikäluokissa tasoittuu. Kainuun väestö on vähentynyt jo pitkään ja tämän kehityksen ennakoidaan jatkuvan johtuen väestön ikääntymisestä ja syntyvyyttä suuremmasta kuolleisuudesta. Kainuu on kuitenkin saanut useita vuosia muuttovoittoa erityisesti maahanmuuton ansiosta. Muuttovoiton jatkuminen ja edelleen vahvistuminen Kainuun kehittämisen keskeinen tavoite, johon pyritään monipuolisilla toimenpiteillä, mutta keskittyen vaikuttavimpiin toimiin. Nämä liittyvät erityisesti elinkeinojen kehittämiseen, opiskelutarjonnan vahvistamiseen sekä Kainuun veto- ja pitovoiman monipuoliseen vahvistamiseen.

Kainuusta tulee monipaikkaisuuden ja etätyön mallimaakunta

Kainuun saavutettavuutta pitää parantaa ja luoda maakuntaan etätyön tekemiseen vetovoimaiset olosuhteet, joissa yhdistyvät toimivat työtilat, nopeat tietoliikenneyhteydet sekä laadukkaat ja kiinnostavat harraste- ja vapaa-ajan viettämisen mahdollisuudet eri kohderyhmille. Kainuun tulee aktiivisesti osallistua monipaikkaisuuteen liittyviin pilotointeihin kuten uudet veroratkaisut, E-kuntalaisuus ja monikuntalaisuus. Kainuu suhtautuu avoimesti ja sallivasti myös muualta tehtävään etätyöhön ja pyrkii siihen, että nämä etätyön tekijät ihastuvat alueeseen ja muuttavat maakuntaan

asumaan. Kainuun vetovoimaiset etätyön ja monipaikkaisuuden mahdollisuudet tuodaan maakunnan markkinoinnissa vahvasti esille.

Kainuun itsenäinen asema turvataan

Vahvistetaan ja kehitetään Kainuuta täysivaltaisena itsenäisenä maakuntana. Kainuun tulee tehdä hyvää ja tuloksellista alueen sisäistä, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Kainuun tulee kirkastaa ja tehdä näkyväksi sen selkeä ja lisäarvoa tuottava kansallinen ja kansainvälinen rooli. Kainuun hyvinvointialueen itsenäisyys tulee säilyttää ja sen elinvoimaisuutta vahvistaa. Kainuun sairaalan kansallista asemaa ja toimimista TKI- ja yritystoiminnan alustana tulee vahvistaa.

Kainuun julkisen talouden kestävyys vahvistuu

Kainuun kuntien taloutta helpotetaan ja luodaan kuntien kehittämiseen kestävä perusta palvelujen tuotannon tehokkuutta ja työn tuottavuutta parantamalla, yksityisen sektorin työpaikkojen määrää lisäämällä, lisäämällä muuttovoittoa sekä saamalla riittävästi yksityisiä investointeja Kainuuseen. Väestön väheneminen ja ikääntyminen muuttavat ja kasvattavat palvelujen tarvetta. Sopeutuminen ja Kainuun elinvoiman turvaaminen muuttuvissa olosuhteissa vaatii kainuulaisilta toimijoilta hyvää yhteistyötä sekä älykkäitä ratkaisuja.

Kainuulaisten hyvinvointi vahvistuu ennaltaehkäisevän työn sekä kainuulaisten oman aktiivisen henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista huolehtimisen avulla

Erot suomalaisten ja kainuulaisten hyvinvoinnissa sekä Kainuun sisäiset hyvinvointierot ovat edelleen suuret. Onnellisiksi itsensä kokevien osuus on Kainuussa suuri, mikä osoittaa, että Kainuussa on mainiot edellytykset merkitykselle elämälle ja hyvinvointityössä onnistumiselle. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen vaatii laajaa, sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja eri väestöryhmien (ikä, sukupuoli, työlliset, yrittäjät, opiskelijat jne.) tarpeet tunnistavia ennaltaehkäiseviä sekä pahoinvointiin ja sairauksiin puuttuvia toimenpiteitä (mkl. luontoperustaiset hyvinvointipalvelut). Ilmastomuutos muuttaa elämisen ja elinkeinojen harjoittamisen olosuhteita. Ilmastomuutokseen sopeutuminen tulee huomioida vahvasti myös hyvinvointityössä.

Kainuussa on loistavat mahdollisuudet aktiiviseen ja liikunnalliseen elämäntapaan. Kainuulaisten fyysisen kunnon ja henkisen hyvinvoinnin puutteet kuitenkin kuormittavat sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä aiheuttavat pahoinvointia sekä estettävissä olevia kuolemia. Omaehtoista fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista ja kunnosta huolehtimista tulee Kainuussa pystyä lisäämään.

Hyvinvointia voidaan parantaa vahvalla kansalaisjärjestötoiminnalla, elinkeinojen kehittämällä, työllisyysasteen parantamisella sekä terveyden, psyykkisen hyvinvoinnin, sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kehittämällä. Maahanmuuttajien määrä Kainuussa kasvaa ja kotoutumisen tulee onnistua.

Aktiivinen kulttuuritoiminta vahvistaa Kainuun veto- ja pitovoimaa sekä asukkaiden hyvinvointia

Vireä kulttuuritoiminta vahvistaa kainuulaisten kotiseutuidentiteettiä, yhteisöllisyyttä ja alueen kokonaisturvallisuutta. Se myös lisää Kainuun kiinnostavuutta niin matkailijoiden, monipaikkaisten työntekijöiden kuin muuttajien silmissä. Saavutettava kulttuuri on perusoikeus. Kulttuurilla ja luovilla aloilla on tärkeä rooli paitsi sivistyksen ja hyvinvoinnin lähteenä, myös aluetaloudessa. Taiteen ammattilaisten toimintaedellytyksiä ja osaamista tulee edistää. Kulttuurialan rahoitus ja alueellinen kulttuurihallinto ovat murroksessa, mikä korostaa tarvetta kuntien ja eri toimialojen väliseen yhteistyöhön.

Elinkeinot, osaaminen ja digitaalinen siirtymä 2045

Osaavan työvoiman riittävyys turvataan

Kainuussa on monilla aloilla pulaa työvoimasta. Työvoiman tarve tulee edelleen kasvamaan. Sitä kasvattavat eläköityminen ja yritysten kasvun sekä investointien myötä lisääntyvät työpaikat.

Osaavan työvoiman saatavuus turvataan alueen ja sen mahdollisuuksien markkinoinnilla, tuloksellisella yhteistyöllä, notkealla ja ennakoivalla aikuis- ja nuorisoasteen tutkinto- ja täydennyskoulutuksella sekä onnistuneilla työntekijöiden rekrytoinneilla kotimaasta ja ulkomailta.

Merkittävää osaavan työvoiman riittävyyden varmistamisessa on maakuntaan muuton voimakaslisääminen sekä ulkomailta että kotimaasta. Yhteydenpitoa Kainuusta poismuuttaneisiin jatketaan, syvennetään ja luodaan edellytyksiä paluumuutolle. Erityisenä kohderyhmänä ovat työikäiset naiset ja perheet. Työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat tulee saada mukaan työelämään ja nostaa työllisyysaste lähelle 80 prosenttia vuoteen 2045 mennessä. Kainuun koulutusastetta nostamalla (korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus väestöstä) parannetaan työllisyysastetta, vähennetään syrjäytymistä ja vahvistetaan hyvinvointia sekä alueen veto- ja pitovoimaa.

Uusien yritysten määrä on kestäväällä kasvu-uralla, Kainuuseen saadaan monipuolisesti toimialavetureita ja uusia yksityisen sektorin työpaikkoja - kaikkien näiden määrä kasvaa voimakkaasti vuoden 2025 tasosta

Kainuuseen tarvitaan kaikille toimialoille uusia yrityksiä, lisää kasvavia yrityksiä sekä yksityisen sektorin työpaikkoja. Myös työelämän laatua pitää kehittää. Veto- ja pitovoimaisten työpaikkojen määrän kasvu vaikuttaa myönteisesti väestörakenteeseen ja julkisen talouden kehitykseen. Ehkä ne ova

Kainuuseen tavoitellaan kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä julkisen sektorin organisaatioita sekä kasvavia ja kilpailukykyisiä vientiyrityksiä, jotka vetävät oman toimialansa kasvua ja joiden yhteydessä toimii kukoistavia liiketoimintaekosysteemejä. Niissä yritykset sekä tutkimus- ja kehittämis- ja koulutusorganisaatiot tekevät tuloksellista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio- ja yritystoiminnan sekä koulutuksen yhteistyötä.

Kainuuseen kehitetään koko maakuntaan ulottuva elinvoimainen data-keskusekosysteemi. Myös hyvinvointialan ja liikunnan, datatalouden, pelialan, kaivostoiminnan, metsäbiotalouden ja uusiutuvan energian tuotannon liiketoimintaekosysteemejä vahvistetaan sekä ollaan valmiita uusien nousevien toimialojen kehittämiseen tuloksellisella maakunnallisella yhteistyöllä. Neljäs teollinen vallankumous, tekoäly ja muu digitaalinen siirtymä mullistavat yritysten toimintaympäristön ja vähentävät työvoiman tarvetta, mutta luovat uusia korkean osaamisen ja tuottavuuden työpaikkoja. Puhdas ja digitaalinen siirtymä synnyttävät uusia työpaikkoja sekä edellyttävät uutta osaamista ja sen ennakkoivaa päivittämistä. Kainuulaisten yritysten, julkisen sektorin ja yhdistysten valmiuksia ja osaamista selviytyä ja hyötyä muutoksesta pitää vahvistaa.

Lisää yritysinvestointeja Kainuuseen

Kainuuseen hankitaan kotimaisia ja kansainvälisiä teollisia ja palvelualan yritysinvestointeja erityisesti Kainuun elinkeinotoiminnan kärkialoille teknologiateollisuuteen (mkl. datakeskukset), biotalouteen (erityisesti metsäbiotalous ja uusiutuva energia), matkailuun ja kaivostoimintaan (hyödyntäen EU:n CRM asetuksen kriittiset mineraalit ja EU:n suvereniteettitavoitteet).

Kainuun on onnistuttava hyödyntämään muuttuneen geopoliittisen tilanteen, kokonaisturvallisuuden merkityksen kasvun ja Suomen Nato-jäsenyyden tuomat mahdollisuudet. Näitä ovat esimerkiksi puolustusteollisuusklusterin, kaksoiskäyttöteknologian osaamisen ja tuotannon sekä arktisen sodankäynnin testauskeskuksen kehittäminen Kainuuseen.

Investointien avulla lisätään kansainväliselle markkinoille tuotteita ja palveluja vieviä yrityksiä sekä yksityisen ja julkisen sektorin työpaikkoja. Samoin lisätään Kainuussa tuotetun uusiutuvan puhtaan energian ja sähkön hyödyntämistä teollisessa tuotannossa Kainuussa. Investointien ympärille kehitetään aluetaloudellista lisäarvoa kasvattavia yritys- ja elinkeinotoiminnan ekosysteemejä.

Yritysten sekä julkisen ja kolmannen sektorin digitaalinen siirtymä onnistuu

Digitaalinen siirtymä on tärkeä kestävä kasvun ja kilpailukyvyn uudistamisen mahdollistaja. Se lisää kasvumahdollisuuksia ja on myös

välttämätöntä, jotta Kainuun yritykset sekä julkinen ja kolmas sektori voivat menestyä, kehittyä ja kasvaa. Yrityksiä kannustetaan digitaaliseen muutokseen ja hyödyntämään sen mahdollisuudet liiketoiminnassa. Digitaaliseen siirtymään kuuluvat digitaaliset yksityiset ja julkiset palvelut (molemmat avaavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia), datatalous (dataa on saatavilla yhä enemmän ja se tarjoaa mahdollisuuksia innovatiivisille palveluille ja sovelluksille), tekoäly ja sen hyödyntämisen räjähdysmäinen kasvu koko yhteiskunnan läpileikkaavana murroksena (Kainuun erityisasemaa korostaa Kajaniin sijoittuva Euro HPC:n tekoälytehdas sekä vahva maakunnallinen datakeskusekosysteemi), mahdollistavat teknologiat (erityisesti edistyneet valmistusteknologiat ja sitä palvelevat suurteholaskenta ja tekoäly) sekä teollisuuden 4.0 murros. Jotta Kainuun yritysten ja julkisen sektorin digitaalinen siirtymä onnistuisi, se edellyttää yritysten, koulutus- ja yrityskehittäjäorganisaatioiden sekä rahoittajien ja viranomaisten osaamisen vahvistamista, riittävää rahoitusta sekä toimivaa tietoliikenneinfrastruktuuria.

Työelämän laatu sekä veto- ja pitovoima vahvistuvat

Toimintaympäristön muuttuessa tarvitaan uusia näkökulmia ja tavoitteita työelämän laadun kehittämiseen, erityisesti digitalisaation sekä ajattelu- ja toimintatapojen näkökulmasta.

Laadukas työelämä on edellytys veto- ja pitovoimaisille työpaikoille sekä rekrytointiongelmien ja työvoimapulan kestäväälle ratkaisulle. Henkilöstön osaaminen, jaksaminen ja työhyvinvointi ovat merkittävässä roolissa myös työn tuottavuuden parantamisessa.

Aluetalous ja vienti kasvavat sekä resilienssi vahvistuu

Kainuu tarvitsee aluetalouden kasvun sekä alueen resilienssin eli muutosjoustavuuden vahvistamiseen vientiin tähtääviä kasvuyrityksiä, joiden syntyä ja kehittymistä vauhditetaan uusissa ja olemassa olevissa yrityksissä. Kehittämispälostitukset keskitetään yrityksiin, joilla arvioidaan olevan parhaimmat kannattavan kasvun mahdollisuudet tai suurin aluetaloudellinen vaikutus unohtamatta kuitenkin kansainvälistymisen alkuvaiheissa olevien yritysten kansainvälisen liiketoimintaosaamisen kasvattamista. Resilienssin vahvistamiseksi julkisen talouden kustannustehokkuus on saatava valtakunnallisesti huipputasolle, jotta väestön ikääntymisestä johtuvat kasvavat palvelutarpeet voidaan hoitaa. Samoin Kainuun pitää vähentää

riippuvuuttaan yksittäisistä isoista yrityksistä. Tämä onnistuu saamalla maakuntaan uusia toimialavetureita ja lisäämällä yritysten määrää useilla toimialoilla.

TKI-toiminnan volyymi, tuotannon jalostusaste sekä työn tuottavuus paranevat

Jotta Kainuun aluetalous voisi kestävästi kasvaa ja julkista taloutta voidaan kestävästi rahoittaa, täytyy maakuntaan saada lisää korkean jalostusasteen teollista tuotantoa, nostaa maakunnassa tuotettujen tuotteiden ja palvelujen jalostusastetta sekä parantaa työntuottavuutta. Kainuun omista raaka-aineista tulee saada alueelle enemmän arvoa ja hyötyä. Korkea työntuottavuus vahvistaa julkisen talouden rahoituspohjaa sekä kainuulaisten ostovoimaa ja kulutuskysyntää.

Korkea työntuottavuus ja jalostusaste edellyttävät yritysten kehittymistä tukevan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) merkittävää lisäämistä. Kansallisen TKI-tiekartan (2020) tavoitteena on nostaa Suomen TKI-menojen osuus bruttokansantuotteesta 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Kansallisen tavoitteen toteutumista edistetään Kainuussa aktiivisesti. Onnistumisen edellytyksenä on, että Kainuun kokonaissaanto EU:n rahoituksessa säilyy ohjelmakauden 2021-2027 tasolla. Tämä toteutuu koheesiopolitiikan sekä maaseutuohjelman rahoitukseen säilymisen kautta sekä siten, että Kainuun itärajan alueiden elinvoiman vahvistamiseen saadaan EU:lta erityisrahoitusta vuodesta 2027 eteenpäin.

Vuona 2028 alkavalla EU:n ohjelmakaudella koheesiopolitiikan rahoitus Kainuuseen tulee todennäköisesti vähenemään, mutta Venäjän vastaisen itärajan kehittäminen huomioidaan rahoituksen allokoinnissa. EU:n rahoituksen kasvavia painopisteitä ovat turvallisuus ja puolustus sekä EU:n kilpailukyvyyn vahvistaminen. Muuttuvan EU-rahoituksen myötä kilpaillun komissiolta suoraan haettavan rahoituksen merkitys kasvaa. Kainuulaisten TKI-organisaatioiden, yrityskehitysorganisaatioiden, aluekehitysviranomaisten, kuntien ja muiden toimijoiden rahoitusosaamista, -strategisuutta ja kyvykkyyttä kilpaillun EU-rahoituksen saamiseen tulee vahvistaa. Erityisesti älykkään erikoistumisen strategian toteutukseen tulee onnistua saamaan kansallista ja EU:n suoraa kilpaillua innovaatiotoiminnan rahoitusta sekä rakentaa näitä rahoituksia mahdollistavia kansainvälisiä kumppanuuksia.

TKI-rahoituksen ja -toiminnan kautta syntyvien innovaatioiden tulee johtaa investointeihin Kainuuseen, jotka joko käynnistävät uusia yrityksiä tai laajentavat olemassa olevien yritysten liiketoimintaa.

Yritysten ja maatilojen omistajanvaihdot onnistuvat

Kainuulaisten yrittäjien keski-ikä on korkea, ja merkittävä osa yrittäjistä on eläköitymässä lähivuosina. Yritysten omistajanvaihdot tulee huomioida ennakoivasti osana yritysten elinkaarta ja tärkeänä osana yritysten kehittämistoimenpiteitä niin, että mahdollisimman monen yrityksen liiketoiminta jatkuu ja laajenee. Yritysten omistajanvaihdoksia sekä maatilojen sukupolvenvaihdoksia pitää edistää ja niihin liittyvä tarpeellinen osaaminen ja neuvonta turvata.

Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminta ja osaaminen vahvistuvat

Yritykset eivät pysy kilpailukykyisinä ilman riittävää liiketoimintaosaamista, tuotekehitystä ja toimintojen kehittämistä. Kansainvälinen yhteistyö on keskeisessä asemassa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa. TKI-toiminnan avulla tulee löytää uusia markkinoita sekä kehittää uusia tuotteita ja uutta liiketoimintaa. Kainuuseen tulee luoda symbiooseja perinteisten alojen, perinteisen teollisuuden, uuden teknologian ja uusien startup -yritysten välille. Alueellista koulutusta ja osaamista uudistetaan vastaamaan työnantajien jatkuvasti muuttuvia tarpeita sekä Kainuun väestö- ja osaavan työvoiman turvaamisen tavoitteita.

Kainuuseen rakentuu laadukas koulutuspolku varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta ammattikorke- ja yliopistokoulutukseen

Kainuun veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi sekä työnantajien tarvitsemien osaajien saamisen turvaamiseksi Kainuuseen kehitetään laadukas ja vetovoimainen koulutustarjonta (koulutuspolku), joka kattaa koulutuspalvelut varhaiskasvatuksesta yliopistokoulutukseen asti. Kaikille koulutusasteille pitää pystyä luomaan lisää laadukasta, vetovoimaista, työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavaa ja pysyvää läsnäopintoihin perustuvaa koulutustarjontaa. Tarpeisiin ennakoivasti ja joustavasti vastaavissa, innovatiivisissa ja digitaalisuutta hyödyntävissä koulutuspalveluissa ovat mukana sekä jatkuvan oppimisen palvelut että tutkintokoulutus. Osana

täysimittaista koulutusketjua edellytetään työnantajien tarpeisiin ennakoivasti reagoivaa aikuis- ja täydennyskoulutusta. Erityisesti Kainuussa tuotetun **elinikäisen** jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan pitää olla toimiva. Puhdas ja digitaalinen siirtymä edellyttävät työvoiman osaamisen jatkuvaa uusintamista.

Kainuussa on yhtä paljon työ- ja opiskeluikäisiä naisia ja miehiä

Kainuussa kehitetään opiskelutarjontaa ja työmarkkinoita naisille vetovoimaisemmiksi, puretaan työmarkkinoiden segregaatiota (eli sukupuolen mukaan tapahtuvaa eriytymistä) esimerkiksi tiedottamisella sekä kasvatuksella jo varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta lähtien sekä kehitetään maakunnan vapaa-ajan palveluita ja perheystävällisyyttä huomioiden naisten ja äitien prioriteetit. Kainuun kärkitoimialojen ohella laajapohjaisella yhteistyöllä vahvistetaan naisvaltaisten opetus- ja kasvatustoimen sekä muiden palvelualojen työ- ja opiskelupaikkojen vetovoimaisuutta. Erityisesti kehitetään sosiaali- ja terveydenhoitoalaa. Näillä toimilla korjataan väestön vähenemisen ja poismuuton seurauksena syntynyt väestöllinen vinouma, jossa Kainuussa on nuorten aikuisten ikäluokassa selkeästi vähemmän naisia kuin miehiä.

Kainuu on kestävästi kasvava, vahvasti kansainvälinen ja edelleen kansainvälistyvä, vastuullinen ja ympärivuotinen matkailualue

Matkailijoiden määrää Kainuussa kasvatetaan markkinoinnilla, investoinneilla, vahvistamalla vetovoimaa sekä kehittämällä matkailupalveluita ja saavutettavuutta. Erityisesti Kainuussa panostetaan kansainvälisten matkailijoiden lisäämiseen, luonto- sekä kestävään matkailuun ja sen näkyväksi tekemiseen (sertifikaatit).

Puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä 2045

Yritykset toimivat vastuullisesti ja hyödyntävät puhtaan siirtymän mahdollisuudet

Kainuussa on laajaa ja monipuolista yritystoimintaa, joka tuottaa ratkaisuja ilmastomuutokseen ja muihin globaaleihin ympäristöongelmiin.

Koulutuksella, TKI-toiminnalla, viestinnällä ja yhteistyöllä varmistetaan, että kainuulaiset yritykset pysyvät mukana puhtaassa siirtymässä sekä tunnistavat ja tiedostavat sen vaatimukset, mahdollisuudet ja potentiaalin.

Ratkaisuja tuottavia toimialoja Kainuussa ovat esim. puurakentaminen, tuulivoima ja muu uusiutuva energia, muu biotalous sekä kiskokaluston ja akkukemikaalien tuotanto. Näitä kaikkia vahvistetaan osana Kainuun kärkitoimialoja. Älykkään erikoistumisen toteuttamiseen liittyvän innovaatiotoiminnan avulla etsitään uusia puhtaan siirtymän innovaatioita.

Kainuu kasvattaa painoarvoaan merkittävänä uusiutuvan energian tuottajana

Puhtaan siirtymän osana siirrytään pois fossiilisen uusiutumattoman energian käytöstä. Kainuussa on mittavat uusiutuvan energian mahdollisuudet ja raaka-aineet, joiden kestävää hyödyntämistä lisäämällä sekä osaamista ja uutta teknologiaa kehittämällä Kainuusta tulee merkittävä uusiutuvan energian tuottaja, viejä, kouluttaja, hyödyntäjä, tutkija ja kehittäjä.

Uusiutuvan energian tuotantoa ja sen kestävää teollista hyödyntämistä Kainuussa lisätään merkittävästi ja energian siirtoyhteyksiä vahvistetaan (ml. kantaverkot) koko maakunnan kattavasti. Kainuussa tuotettu edullinen, uusiutuva ja puhdas energia vahvistaa Kainuun teollisuudenalojen asemaa markkinoilla ja houkuttelee alueelle uutta teollista tuotantoa sekä uusia asukkaita ja yrityksiä.

Kainuun hiilinielut säilyvät suurempina kuin päästöt

Aktiivisella ja osaavalla metsien hoidolla sekä laadukkaan suojelualueverkoston avulla Kainuu kantaa ilmastovastuutaan ja samalla varmistaa omien metsävarojen aktiivisen ja kestävä hyödyntämisen ja monipuolisen jalostamisen Kainuussa. Metsiä hoidetaan kestävästi ja ammattitaitoisesti sekä samalla huolehditaan monikäyttömetsien hyvästä kasvukunnosta ja ylläpidetään kestävä metsien hiilinielua. ~~Kainuun-metsäbiotalouden tavoitteet edellyttävät hakkuiden kestävä lisäämistä.~~

Kainuun hiilinegatiivisuutta (hiilinielut ovat suuremmat kuin päästöt) vahvistetaan hiilidioksidipäästöjä vähentämällä. Vuoteen 2030 mennessä Kainuu vähentää päästöjään 80 % vuoden 2007 tasosta ja sen jälkeen vähintään ylläpitää saavutetun tason. Puutuoteteollisuus ja -rakentaminen ja muu metsäbiotalous ovat Kainuun kasvualoja ja tuottavat fossiilisia uusiutumattomia raaka-aineita korvaavia biotuotteita, joihin hiili varastoituu. Kainuu edistää puutuoteteollisuutta, puun käyttöä rakentamisessa ja kehittää omista uusituvista luonnonvaroistaan innovaatiotoiminnan avulla muita pitkäikäisiä korkean jalostusarvon tuotteita ja tuotantoa Kainuuseen. Suurimmat ilmastohyödyt Kainuu saa aikaan valmistamalla tuotteita uusiutuvista raaka-aineista korvaamaan fossiilisia uusiutumattomia raaka-aineita. Kainuun positiivisen ympäristökädenjäljen saavuttamisen edellytys on, että metsiä ja muita luonnonvaroja jalostetaan Kainuussa puhtaan siirtymän edellyttämiksi, positiivisia ympäristövaikutuksia aikaansaaviksi tuotteiksi.

Elinympäristön hyvä tila ja luonnon monimuotoisuus vahvistuvat kohenee

Luonnonympäristön hyvä tila on Kainuun elinkeinojen kestävä tulevaisuuden edellytys. Elinvoimainen matkailuelinkeino ei voi kehittyä, biotalous ei voi kestävästi kasvaa eikä kaivannaistoiminta olla kestävä ilman ympäristöllisesti kestävä kehityksen varmistamista.

Elinkeinojen kehittämisen ratkaisuissa luonnon kanto- ja ekosysteemien palautumiskyky tulee säilyttää. Kainuun luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja vahvistumisesta huolehtivat kaikki toimijat operoimalla vastuullisesti elinkeinoja kehitettäessä.

Vesistöjen tila ja käyttökelpoisuus säilyy kokonaisuutena hyvänä ja voimakkaasti muokattujen vesistöjen tilaa paranee. Voimakkaasti muokattujen vesistöjen tilaa parannetaan ~~vesilain~~ **vesienhoitolaissa (1299/2004) asetettujen vesien tilatavoitteiden** mukaiselle hyvälle tasolle. Maa- ja metsätalouden roolia luonnon monimuotoisuuden parantajana, perinnebiotooppien ylläpitäjänä, ilmastonmuutoksen hillitsijänä sekä kiertotalouden ajurina vahvistetaan. Kainuun maatalouden välttämätön perustehtävä paikallisen ruoan tuottajana ja omavaraisuuden varmistajana turvataan osana puhtaan siirtymää.

Talouden puhdas ja oikeudenmukainen siirtymä fossiilitaloudesta vähähiiliseen kiertotalouteen toteutuu

Siirtymän myötä Kainuun talouden kestävä perusta laajenee, alueen muutosjoustavuus (eli resilienssi) vahvistuu ja maakunnan rooli kestävän kehityksen ratkaisujen tuottajana kasvaa. Puhtaassa siirtymässä painotetaan toimien vaikuttavuutta ja hyväksyttävyyttä sekä kehitetään toimien vaikuttavuuksien tunnistamista ja arviointia. Osana siirtymää energiansiirtoverkot kattavat itäisen Suomen tarpeet, ja muun muassa **kantaverkon vahvistuksia on nopeutettu (esim. Nuojuankangas-Seitenoikea)** ja ns. Vaaralinja on käytössä vuonna 2045. Siirtymässä luodaan uusia työpaikkoja, yrityksiä ja elinkeinotoimintaa, jotka korvaavat fossiilitaloudesta luopumisen myötä loppuvan elinkeinotoiminnan ja menetettävät työpaikat. Kiertotalous luo enemmän työpaikkoja kuin fossiilitaloudesta luopumisen yhteydessä menetetään. Sähköintensiiviset toimialat mahdollistavat merkittäväällä tavalla erilaiset kiertotalouden kehityssuunnat Kainuussa (esim. datakeskusten hukkalämpö).

Saavutettavuus ja aluerakenne 2045

Kainuuseen koko maakunnan kattavat nopeat tietoliikenneyhteydet

Yhteiskunnan digitaalinen siirtymä edellyttää toimintavarmoja ja nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Digitaaliset palvelut, yritystoiminta ja etätyö eivät onnistu ilman niitä, ja tietoliikenneyhteydet ovat myös Kainuun elinvoiman sekä resilienssin edellytys. Tietoliikenneyhteydet ovat yhtä tärkeitä kuin fyysisen saavutettavuuden mahdollistava infrastruktuuri.

Kainuun saavutettavuus on hyvällä tasolla ja liikenteen puhdas siirtymä on toteutunut

Saavutettavuus on aluekehityksen, kilpailukyvyn ja elinvoiman tärkeä edellytys. Sen muuttuviin kehittämistarpeisiin pitää pystyä ennakoivasti ja pitkäjänteisesti vastaamaan. Saavutettavuuden hyvä taso tarkoittaa, että Kainuusta pääsee maailmalle ja maailmalta maakuntaan nopeasti ja sujuvasti ja, että maakunnassa on turvallista ja saumatonta liikkua. Kainuun ulkoisessa ja sisäisessä saavutettavuudessa korostuvat toimivat kansainväliset yhteydet, elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen ja uusien investointien sekä asukkaiden sujuvan liikkumisen mahdollistaminen. Joukko- ja lentoliikenteessä sekä matkaketjuissa on tärkeää saavuttaa ja ylläpitää kysyntää vastaava palvelutaso. Ulkoisen ja sisäisen liikenneverkon eri liikennemuotojen toimivuus ja turvallisuus tulee varmistaa kaikissa olosuhteissa. Kolmen tunnin saavutettavuuslupauksen alueen ja pääkaupungin välillä on toteuduttava pitkäjänteisesti.

Liikenteen puhdas siirtymä tarkoittaa liikkumisen muutosta kestäviin ratkaisuihin. Kainuun liikenteen puhtaan siirtymän tavoitteissa painottuvat mm. liikenteen käyttövoimamuutos, ajoneuvokannan uudistuminen, teknologian kehitys, liikkumisen kulkutapamuutos, liikkumissuoritteiden kehitys ja liikennejärjestelmän palvelutason muuttuminen. Viestintäverkkoja kehittämällä vähennetään ihmisten liikkumistarvetta ja -suoritteita sekä liikkumisen aiheuttamia päästöjä. Sujuvat matkaketjut ja liityntäyhteydet vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja parantavat saavutettavuutta. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tukee liikenteen puhdasta siirtymää sekä kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia erityisesti taajamissa.

Saavutettavuuden hyvä taso ja liikenteen puhtaan siirtymän toteutuminen edellyttävät riittävää rahoitusta ja investointeja mm. liikennejärjestelmään ja ne luovat onnistuessaan uutta liiketoimintaa ja palveluja. Tavoitteisiin päästään pitkäjänteisellä liikennejärjestelmätyöllä, hyvällä yhteistyöllä ja edunajamisella sekä alueidenkäytön suunnittelulla.

Tavoiteltava aluerakenne 2045 mahdollistaa elinvoimaisen Kainuun

Kainuun sisäisen aluerakenteen runko muodostuu kilpailukykyisestä maakuntakeskuksesta Kajaanista, jota vahvistaa tiivis yhteistyö Sotkamo-Vuokatti-Paltamo-alueen kanssa, vahvoina kaupunkimaisina palvelu- ja työpaikkakeskittyminä toimivista Kuhmon ja Suomussalmen keskustaajamista sekä nykyisten kuntakeskusten (Hyrnsalmi, Puolanka ja Ristijärvi) muodostamista palvelu- ja työssäkäyntikeskuksista. Keskusten verkostoon kytkeytyy elinvoimainen maaseutu ja kyläverkosto.

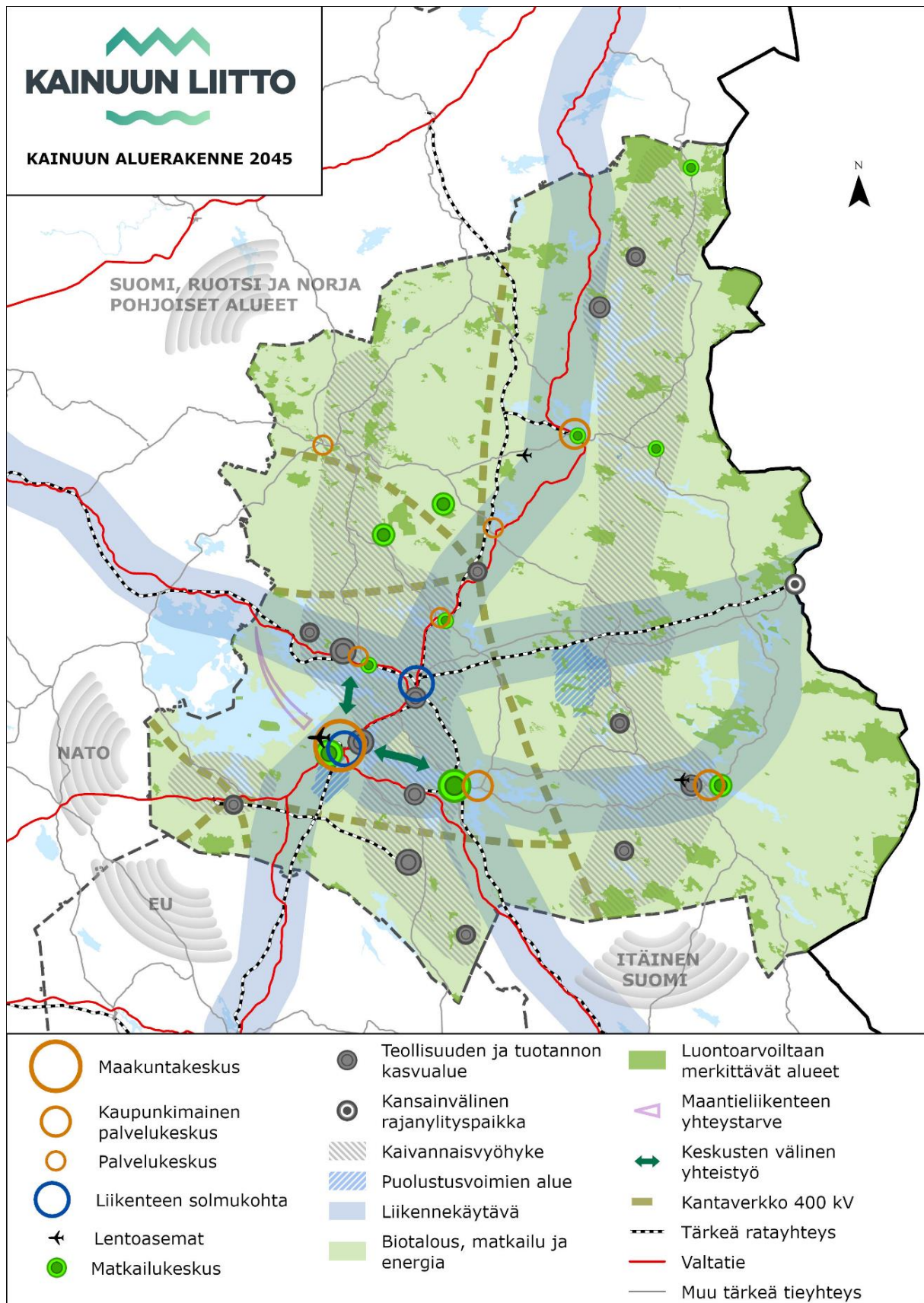
Maakunnan kriittisiä aluerakennetekijöitä ovat myös luonnonympäristö suojelu- ja virkistysalueineen ja ekologisine yhteyksineen, reitistöt, kulttuuriympäristöt ja -kohteet, matkailu- ja muiden elinkeinotoimintojen alueet, rajanylityspaikat sekä kansainväliset ja ylimaakunnalliset yhteistyön kehittämisvyöhykkeet ja -käytävät. Perusinfrastruktuuriin vaikuttavia muutostekijöitä ovat kehittyvien elinkeinojen tarpeet, energiamurros (uusiutuvan energian tuotanto ja kulutus), väestön jakaantuminen alueen sisällä ja ikääntyminen, asutuksen keskittyminen taajamiin ja hyvien liikenneyhteyksien varrelle sekä rakentamistavoitteiden kohdistuminen taajamien ulkopuolisille, vetovoimaisille alueille. Aktiivisista kehittämistä vaativat taajamien ja haja-asutusalueen yhdyskuntatekninen verkostoja alempiasteinen tieverkko (ml. yksityistiet), jota tarvitaan erityisesti biotalouden ja matkailun logistisena perustana (ks. Kuva 1).

Maakunnan vetovoimaa ja elinvoimaa parannetaan kehittämällä saavutettavuutta ja tietoliikenneyhteyksiä sekä parantamalla alueen fyysistä ja inhimillistä ympäristöä viihtyisämmäksi ja toimivammaksi. Kainuun vahva ja laajasti hyödynnettävä vetovoimatekijä on maakunnan sisällä hyvin saavutettavissa olevat monipuoliset asumiseen ja virkistäytymiseen sopivat alueet. Ihmisten vapautta asuinpaikkatyypin valinnassa ei rajoiteta, koska vetovoimaisia asuinympäristöjä on hyvin erilaisia.

Uudet toiminnot ohjataan tukemaan olemassa olevia rakenteita taajamissa ja maaseudulla. Puhtaan energian tuotanto ja sen monipuolinen hyödyntäminen ohjataan siihen parhaiten soveltuviin kohteisiin. Energian siirtoyhteyksiä vahvistetaan (ml. kantaverkot) koko maakunnan kattavasti.

Maakuntakaavassa osoitettavilla aluevarauksilla sovitetaan yhteen eri toimintoja ja mahdollistetaan luonnonvarojen järkevä ja kestävä käyttö (riittävät ja mahdollistavat aluevaraukset). Kainuun liikennejärjestelmää, logistisia keskuksia ja matkaketjuja kehittämällä parannetaan saavutettavuutta. Liikkumistarvetta vähennetään uusilla älykkäillä liikkumisratkaisuilla ja sähköisillä palveluilla.

Kuva 1: Kainuun tavoiteltava aluerakenne 2045, yhdistelmäkartta

Liite 1. Maakuntasuunnitelman vaikutusten arviointi

Kainuun maakuntasuunnitelmaa 2045 ja Kainuun maakuntaohjelmaa 2026–2029 on laadittu samanaikaisesti vuosina 2024–2025. Maakuntasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin vision ja tavoitteet, kun taas maakuntaohjelmassa asetetaan keskipitkän aikavälin tavoitteet ja toimenpiteet.

Maakuntaohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden on tarkoitus viedä kohti Kainuu 2045 visiota.

Kainuun maakuntaohjelman ympäristöselostukseen on koottu maakuntaohjelman vaikutusten arviointi sekä ohjelman laatimisprosessi. Maakuntaohjelman vaikutuksia arvioimalla voidaan tarkastella, miten eri kehittämisteemojen toimenpidekokonaisuudet soveltuvat pitkän aikavälin vision toteuttamiseksi. Vaikutusten arviointi tukee Kainuun kriittisten menestystekijöiden tunnistamista niin vuoden 2029 tavoitteisiin kuin vuoden 2045 tavoitteisiin pääsemisessä. Kainuun 2045 vision toteutuminen vaatii maakuntaohjelman toimenpiteiltä mm. muuttovoiton kasvua, ympäristön tilan ja ilmastovastuullisuuden paranemista, matkailun ja monipaikkaisuuden kasvua sekä älykkäiden toimintamallien kehittämistä.

Kainuun SOVA-ryhmä on käsitellyt kokouksessaan 29.1.2025 Kainuun maakuntasuunnitelman 2045 tavoitteita sekä tavoitteiden toteutumisen mittareita. Keskusteluissa nousi esille pohdintoja mm. seuraavista aiheista:

- Monipaikkaisuuden ja etätyön mittaaminen
- Ennaltaehkäisevän työn mittaaminen sekä järjestötoiminnan ja järjestöjen merkitys ennaltaehkäisevässä työssä.
- Kehys-Kainuun ja itärajan läheisten kuntien kehitys sekä polarisaation ehkäiseminen
- Digitaalisen siirtymän mittaaminen
- Luonnon monimuotoisuuden mittaaminen
- Saavutettavuuden mittaaminen

Samassa kokouksessa on käsitelty Kainuun maakuntaohjelman 2026–2029 kehittämisteemojen vastuvalmistelijoille laadittua ohjetta vaikutusten arviointiin.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadinnan aikana 2024–2025 Kainuun SOVA-ryhmän keskusteluissa on noussut esille eri toimijoiden ja toimialojen arvokkaita näkemyksiä, joita on otettu huomioon ohjelmatyössä. Kainuun maakuntaohjelman 2026–2029 vaikutusten arviointiin voi tutustua maakuntaohjelman ympäristöselostuksesta.

Julkaisuluettelo 1.1.2013 alkaen

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut

Sarja B: selvitykset ja tutkimukset

Sarja C: hallinnolliset asiakirjat

Sarja D: monistesarja

Sarja A

- A:1 Kainuun maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma TOTSU 2014-2015 (2013)
- A:2 Kainuun maakuntaohjelman toimenpidesuunnitelma TOPSU 2015-2016 (2014)
- A:3 Kainuu ohjelma 2014-2017 (2013)
- A:4 Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava kaavaselostus (2014)
- A:4 Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava, kartta (2014)
- A:5 Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, kaavaselostus (2015)
- A:5 Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, kartta (2015)
- A:6 Viestinnän linjaukset 2016-2020 (2015)
- A:7 Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma eli TOPSU 2016-2017 (2015)
- A:8 Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma TOPSU 2017-2018 (2016)
- A:9 Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava, kaavaselostus (2016)
- A:9 Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava, kaavakartta (2016)
- A:10 Kainuu-ohjelma, Maakuntasuunnitelma 2035, Maakuntaohjelma 2018-2021 (2017)
- A:11 Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma TOPSU 2019-2020 Kasvua Kainuuseen (2018)
- A:12 Kainuun tuulivoimamaakuntakaava
- A:13 Viestinnän linjaukset 2021-2024 (2021)
- A:14 Kainuun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma TOPSU 2021-2022 (2021)

Sarja B

- B:1 Vammaispalveluhankkeen Kainuun osahankkeen loppuraportti
- B:2 Kainuun skenaariot 2035 loppuraportti (2013)
- B:3 Kainuun ympäristöohjelma 2020, julkaistu 2013
- B:4 Kainuun Venäjä-strategia 2020 (2014)
- B:5 Kainuun maakuntakaavan tuulivoimaselvityksen täydennys (2013)
- B:6 Kainuun kaupanpalveluverkkoselvitys (2013)
- B:7 Selvitys Kainuun biotalouden aluetalousvaikutuksista – Kainuun biotalouden aluemallinnus (2014)
- B:8 Kainuun maakuntakaavan seurantaraportti (2015)
- B:9 Selvitys digitalisaation mahdollisuuksista Kainuussa (2015)
- B:10 Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Vaikutukset NATURA-2000-verkoston alueisiin (2015)
- B:11 Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa. ELMA-hankkeen loppuraportti (2016)
- B:12 Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet (2018)
- B:13 Kainuun matkailustrategia 2018-2021 (2018)
- B:14 Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma (2018)
- B:15 Luonnollisesti Kainuu – Kainuun maakuntakuvatutkimus 2017 (2017)
- B:16 Kainuun kaivannaisstrategia 2019-2025 (2019)
- B:17 Kainuun kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2019-2022 (2019)
- B:18 Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan seurantaraportti (2020)

B:19 Kainuun monipaikkaisuusraportti (2021)
B:20 Naisnäkökulmaa Kainuuseen hankkeen loppuraportti (2021)
B:21 Kainuun Venäjä-strategia 2021–2027 (2021)
B:22 Maakuntakuvatutkimus 2020 (2021)
B:23 Kainuun kulttuuriohjelma 2022–2025 (2022)
B:24 Kainuun yhteinen brändikäsikirja
B:25 Kainuun matkailustrategia 2024–2028

Sarja C

C:1 Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2013 (2013)
C:2 Kainuun liiton toimintasuunnitelma ja talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014–2016 (2013)
C:3 Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2014 (2014)
C:4 Kainuun liiton toiminta- ja taloussuunnitelma 2015–2017 ja talousarvio 2015 (2014)
C:5 Kainuun edunajamisen hankeluettelo 2015 (2015)
C:6 Kainuun liiton talous- ja toimintasuunnitelma 2016–2018 ja talousarvio 2016 (2015)
C:7 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2015 (2016)
C:8 Talous- ja toimintasuunnitelma 2017–2019, Talousarvio 2017 (2016)
C:9 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2016 (2017)
C:10 Kainuun liiton talous- ja toimintasuunnitelma 2018–2019 ja talousarvio 2018 (2017)
C:11 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2017 (2018)
C:12 Talousarvio vuodelle 2019, Talous- ja toimintasuunnitelma 2019–2020 (2018)
C:13 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2018 (2019)
C:14 Talousarvio vuodelle 2020, Talous- ja toimintasuunnitelma 2020–2022 (2019)
C:15 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2019 (2020)
C:16 Talousarvio vuodelle 2021, Talous- ja toimintasuunnitelma 2021–2023 (2020)
C:17 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2020 (2021)
C:18 Talousarvio vuodelle 2022, Talous- ja toimintasuunnitelma 2022–2024 (2011)
C:19 Tilinpäätös ja toimintakertomus 2021 (2022)
C:20 Kainuun liiton talousarvio 2023 sekä talous- ja toimintasuunnitelma 2023–2025 (2022)
C:21 Kainuun liiton tilinpäätös ja toimintakertomus 2022 (2023)
C:22 Talousarvio vuodelle 2024, talous ja toimintasuunnitelma vuosille 2024–2026 (2023)
C:23 Kainuun liiton tilinpäätös ja toimintakertomus 2023 (2024)
C:24 Talousarvio vuodelle 2025 ja talous- ja toimintasuunnitelma vuosille 2025–2027 (2024)

Sarja D

D:1 Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat 2013 (2013)
D:2 Yhteisöllisyydellä turvallisuutta Kainuussa – Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015–2018 (2015)
D:3 Vuokin reitti Viena -toimintamalli (2017)
D:4 Toisen maailmansodan sotahistoriakohteet Kainuun maakuntakaavoituksessa (2019)

